

Marijan Kalea, prilog raspravi na HRO CIGRE 27.1.2011.

Podržavajući eksplicitno kompromisno rješenje, kako ga je ovdje iznio doktor Granić, imam samo jedan prijedlog. Predlažem da se prilikom zakonskog uređenja operatora prijenosnog sustava, iz prijedloga doktora Granića izostavi ISO-model, a ostavi samo ITO- i TSO-model. Ako se HEP u potpunosti i zadovoljavajuće ne prilagodi ITO-modelu do 3. ožujka 2012. godine, operator prijenosnog sustava organizirat će se prema TSO-modelu.

Dispečiranje električnom energijom neodvojivo je od infrastrukture kojom se to obavlja, a to je prijenosna mreža i u nju integriran sustav daljinskog vođenja, to je *bazen* koji se smišljeno puni (proizvodnjom) i istodobno prazni (potrošnjom); brigu o koordinaciji sigurnog punjenja i pražnjenja – trenutnoj i sagledivoj budućoj – nije razumno prepustiti nekome tko je fizički izvan tog sustava, a tako je neoprezno učinjeno u Italiji (doduše: i u još nekim zemljama; primjerice Mađarskoj i Grčkoj).

Nakon velikog raspada elektroenergetskog sustava u Italiji, odlukom predsjednika talijanske vlade iz svibnja 2004. godine, dispečiranje električnom energijom, dakle vođenje elektroenergetskog sustava, te razvoj prijenosa i prijenosne mreže preneseni su s dotada nadležnog neovisnog operatora sustava *GRTN* (ISO) na nacionalnu prijenosnu kompaniju *Terna* (TSO). Prijenosna mreža u Italiji obuhvaća naponske razine od 132 kV na više.

Ako se unutar vertikalno integriranog poduzeća organizira neovisni operator prijenosa po modelu ITO, on mora biti opremljen svim ljudskim, tehničkim, fizičkim i financijskim resursima potrebnim za ispunjavanje svojih obveza i vođenje djelatnosti prijenosa električne energije, a osobito naglašavam (važnije odredbe iz Direktive):

- u imenu operatora mora izostati HEP, dakle operator bi se mogao zvati Elektroprijenos Hrvatske (svakako se mora vidjeti da se radi o prijenosu *električne energije*);
- imovina koja je potrebna za djelatnost prijenosa električne energije, uključujući i prijenosnu mrežu, jest vlasništvo neovisnog operatora prijenosa;
- osoblje, potrebno za djelatnost prijenosa električne energije mora biti zaposleno kod neovisnog operatora prijenosa u potpunosti u fizički razdvojenom radnom prostoru;
- najam osoblja i korištenje zajedničkih usluga od drugih dijelova vertikalno integriranog poduzeća ITO-u je *zabranjeno*. Neovisni operator prijenosa može, međutim, pružati usluge vertikalno integriranom poduzeću, ali pri tomu: (a) pružanje tih usluga ne smije diskriminirati korisnike mreže (b) ugovorne odredbe i uvjeti za pružanje tih usluga moraju biti odobrene od strane regulatornog tijela (HERA-e) – primjerice: telekomunikacijska infrastruktura koja je vezana uz prijenosnu mrežu morala bi biti u ITO, a uslugu korištenja te infrastrukture mogao bi pružati ITO drugima unutar HEP, ako to odobri HERA;
- obveze po kreditnim zaduženjima HEP koje se odnose na prijenos, moraju biti prenesene na ITO;
- neovisni operator prijenosa mora imati djelotvorno pravo odlučivanja, neovisno o vertikalno integriranom poduzeću, s obzirom na sredstva potrebna za pogon, održavanje i razvoj prijenosne mreže i mogućnost podizanja kredita na tržištu kapitala u razdvojenom zaduživanju;
- vertikalno integrirano poduzeće suzdržat će se od ometanja neovisnog operatora prijenosa, a neovisni operator prijenosa neće tražiti dopuštenje od vertikalno integriranog poduzeća za ispunjavanje svojih obveza;
- HEP i ITO ne smiju koristiti iste revizore poslovanja, iste konzultante ili iste ustanove za pravno zastupanje ili pravnu pomoć;
- nadzorni odbor ITO čine članovi predstavnika HEP, članovi predstavnika dioničara treće strane i članovi predstavnika drugih zainteresiranih strana kao što su zaposlenici ITO.

U sadašnjem HEP-u, sustav ITO u nekoj dalekoj mjeri funkcionira i danas, ali glavne *nužne promjene* bile bi prijenos vlasništva nad mrežom i prijenos obveza na ITO te izuzimanje *svih* poslova iz HEP koji se sada obavljaju na toj razini za prijenos i predaja tih poslova i radnika

ITO-u. ITO bi bio samostalno nadležan za vođenje elektroenergetskog sustava te za pogon, održavanje, razvoj i dogradnju prijenosne mreže (bez *ikakve ingerencije* HEP, osim članstva u nadzornom odboru ITO-a).